

N:o 138.

Af herr **A. W. Styrlander**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande omarbetning af förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker.*

Ehuru kongl. förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker icke är mycket öfver tio år gammal, har det tid efter annan befunnits nödigt att vidtaga åtskilliga förändringar med densamma, och de ständigt återkommande motionerna om ytterligare ändringar i samma förordning torde bättre än något annat bevisa, att denna förordning behöfver genomgå en grundlig revision för att blifva tillfredsställande för det allmänna rättsmedvetandet.

Samtliga de förändringar, som sedan förordningens tillkomst vidtagits med henne, hafva gått i den rigtningen, att man försökt att inskränka handeln med dessa drycker till afhemtning, hvarjemte 1896 års Riksdags skrifvelse till Kongl. Maj:t visar, att man insett de skadliga följderna af kringföringen af dessa drycker, samt att äfven tillverkarnes rättigheter böra underkastas strängare bestämmelser.

Dertill kommer, att samma förordning genom de förändringar och tillägg, som vidtagits med henne, blifvit svårbegriplig och föranledt till de mest olikartade domslut, hvarför det ej bör förvåna, att den stora allmänheten icke fullt förstår förordningen.

En annan omständighet, som härvidlag jenväl och kanske framför de öfriga bör tagas i betraktande, är den, att maltdryckerna under senaste årtiondena och särskildt under det sista vunnit en utbredning och ett användande, som alldeles tydligt bevisar, att dessa drycker alltmer börja att användas som rusdrycker. Och denna omständighet bör, enligt mitt förmenande, mana lagstiftarne att tillse, om icke dessa drycker måste ställas

under samma eller liknande bestämmelser som bränvin och dermed jämförliga drycker.

Faktiskt är, att, åtminstone hvad landsbygden beträffar, kringföringen af maltdrycker till de mest aflägsna orter vållat, att dessa drycker banat sig väg till och med till de allra fattigaste hem och der hålla på att betraktas såsom en nödvändighetsvara, dertill de dock ingalunda lämpa sig, då de i det afseendet sakna betingelserna billighet och något högre näringsvärde.

En allmän klagan öfver de olägenheter, som uppkomma genom detta kringförande af maltdrycker, förspörjes rundt vårt land; och skall jag vördsammt anhålla att inför det utskott, till hvilket denna motion blir hänvisad, få förete de bevis för att denna klagan är allmän, som till mig inkommit, då man förspört, att jag ämnade draga denna fråga under Riksdagens förnyade pröfning.

Dessa bevis utgöra nemligen hela folianter, och jag dristar mig ej att foga dem som bilagor till denna motion, då de skulle upptaga tiotals tryckark.

Denna rätt till kringföring af maltdrycker, hvilken urartat till sådana oegentligheter som utbudande, för att icke säga borttrugande, af varan på allmänna vägar, i arbetslag, vid auktioner och, i få ord sagt, öfverallt, der folk i mängd samlas, denna rätt till väg- och gårdfarihandel med maltdrycker står, enligt min åsigt, i fullkomlig strid mot de inskränkningar i näringsfriheten, som man i andra afseenden vidtagit, såsom då man t. ex. gjort gårdfarihandel med andra handelsvaror beroende af särskildt tillstånd, hvilket faktiskt i somliga län är detsamma som förbud. Ty hvarför — så frågar man sig, och det med rätta — skall handeln med maltdrycker genom kringföring vara nästan så godt som fri, då deremot sådan handel med andra handelsvaror fordrar särskildt tillstånd? Det skall visserligen invändas, att 15 § af förordningen anvisar en utväg att hålla detta slags handel med maltdrycker inom behöriga gränser; men jag vill i det afseendet påpeka, att det i vidsträckta landskommuner är absolut omöjligt för kronobetjeningen och kommunalmyndigheterna att noga öfvervaka dessa förhållanden.

Dertill kommer, att förbud eller inskränkningar ej gerna kunna meddelas, förr än med bevis styrkts, att olofflig utskänkning främjats eller oordningar föranledts; och ätven om man skulle få dem, som på sådant sätt köpt maltdrycker eller deltagit i oordningarne, att derom utfärda intyg, dertill de dock af helt naturliga skäl ej äro villiga, kommer vanligen förbudet eller inskränkningen sent, för att icke säga alltid för sent. Och dervidlag bör slutligen erinras, att straffen för öfverträdande af dylika för-

bud eller inskränkningsar äro så ringa, att de ej alls afskräcka från återuppreparande; helst det på landsbygden oftast åtgår årtal, innan åtal för dylika öfverträdelser kunna bringas till slut.

Särskildt hafva de numera talrika öltapperierna och filialerna ute i socknarne under de senaste åren bidragit till, att landsbygden nu formligen öfersvämmas af ölfloeden. Lagstiftningen måste enligt mitt förmenande alldeles särskildt rigta sin uppmärksamhet på detta onda och söka råda bot på detsamma.

Den första princip, som man borde fastslå med afseende på handeln med vin och maldrycker, torde böra vara den, att liksom ingen är berättigad att sälja dessa drycker till förtäring på stället, utan att han der till fått tillstånd af högsta polismyndigheten i länet, lika litet borde någon, som ej tillverkar dem, vara berättigad att sälja dem till afhemtning utan dylikt tillstånd.

Skulle man derjemte få lagstadgadt, att handel med vin och maldrycker icke finge vara förenad med annan handel, skulle man vinna ett af de mål, som länge varit föremål för nykterhetsvännernas önskningsar.

Skulle förstnämnda principen befinnas vara riktig och upphöjas till lag, skulle man äfven vinna den stora fördelen, att man finge likformighet i förordningen, så att den rätt, som nu tillkommer hvem som helst att utom hus i ringa omfattning idka försäljning af maldrycker, blefve borttagen, liksom ock rätten att bevilja försäljningsrättigheter inom jernvägens område öfverflyttades från kongl. jernvägsstyrelsen till högsta polismyndigheten, hvilket tvifvelsutan skulle vara fördelaktigt ur mera än en synpunkt.

Den andra principen, som, enligt min åsigt, borde göras gällande, vore den, att intet tillstånd till försäljning af vin och maldrycker, vare sig det afsåge till förtäring på stället eller afhemtning, borde kunna beviljas, derest kommunerna motsatte sig detsamma, hvaraf en gifven följd blefve, att deras utlåtande alltid måste inhemtas, en princip, som stode i fullkomlig öfverensstämmelse med principen om kommunal själfstyrelse.

En tredje princip, och den gäller just den förderfliga kringföringen, borde, enligt min tanke, vara:

1:o) förbud för den, som ej är tillverkare, att genom kringföring försälja dessa drycker; och

2:o) förbud för tillverkare att försälja dem genom kringföring annorledes än inom hus åt der boende eller å fartyg direkt från tillverkningsstället genom tillverkaren eller hans folk och till mängd ej understigande tio liter.

Genom denna åtgärd skulle naturligtvis en hel mängd öltapperier och filialer ute i socknarne försvinna; men min öfvertygelse är, att detta skulle vara jemväl i tillverkarnes intresse, enär hvarje bryggeri då blefve hänvisadt till sitt naturliga verksamhetsområde och sluppe en konkurrens, som redan nu urartat till osundhet jemväl i affärshänseende.

En fjerde princip, som jag anser vara alldeles nödvändig att genomföra, vore bestämmandet af strängare straff för öfverträdelse af förordningen, särskildt vid iteration. En femte princip, som ock borde genomföras, vore den, att försäljning af vin och maldrycker å landet borde vara förbjuden vid förrättningar, som föranleda till större folksamlingar. Ty erfarenheten har lärt, att det icke tjänar mycket till att ha bränvinskrogarne stängda vid dylika tillfällen, om ölkrogarne skola hållas öppna.

Ölförbrukningen har på landsbygden mångenstädes trädt i bränvinsförbrukningens ställe. Och om det är riktigt att vid större folksamlingar i ordningens intresse hindra försäljning af rusdrycken bränvin, måste det numera, då maldryckerna användas till rusdrycker, vara lika riktigt att bestämma förbud för ölförsäljningsställenas öppenhållande vid större folksamlingar.

En sjette princip, som torde böra göras gällande, vore den, att kommunalmyndigheterna finge högsta möjliga magt öfver all försäljning af maldrycker, vare sig densamma afsåge förtäring på stället, afhämtning eller kringföring, så att dessa myndigheter fort och verksamt kunde ingripa, om medgifna eller eljest förefintliga rättigheter missbrukades; och skulle, om denna princip genomfördes, jemväl syftet med andra delen af 1896 års Riksdags skrivelse till Kongl. Maj:t kunna förverkligas.

Genom en sådan lagstiftning som den af mig föreslagna torde förändringar jemväl behöfva vidtagas med näringsfrihetsförordningen, hvarjemte ur maldrycksförsäljningsförordningen torde böra uteslutas bestämmelserna om vilkoren för försäljning af öfriga i förordningens 8 § omförmälda drycker. Men om en sådan revidering af förordningen, som jag påkallat, skulle komma till stånd, läser det väl icke möta några större svårigheter att träffa lämpliga bestämmelser i nu senast anmärkta hänseenden.

Kunde slutligen genom den utredning, som helt säkert komme att ställas i samband med en sådan revidering, visa sig, att en tillförlitlig gräns mellan öl och svagdricka kan uppdragas, torde den senare drycken böra komma under samma bestämmelser som de öfriga i § 8 af förordningen omförmälda drycker, då man ju ock vunne ett annat af nykterhetsvännernas önskemål.

På grund af det anförda vågar jag därför vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t låta föranstalta om revision af gällande vin- och maltdrycksförsäljningsförordning samt derefter låta utfärda förnyad förordning, innefattande, bland andra, bestämmelser:

1:o) att jemväl handeln med vin och maltdrycker till afhemtning, utom hvad beträffar från tillverkningsställen, göres beroende af särskildt tillstånd;

2:o) att dylik handel skiljes från annan handel;

3:o) att hvarje tillstånd till försäljning af vin och maltdrycker till förtäring på stället eller afhemtning göres beroende af kommunens medgifvande;

4:o) att, hvad beträffar försäljningen af dessa drycker genom kringföring, stadgas förbud dels för den, som ej är tillverkare, att dem genom kringföring försälja och dels för tillverkare att försälja dem genom kringföring annorledes än inom hus åt der boende eller å fartyg direkt från tillverkningsstället genom tillverkaren eller hans folk och till mängd ej understigande tio liter.

5:o) att strängare straff för öfverträdelse af förordningen, särskildt vid iteration, bestämmas;

6:o) att förbud stadgas för försäljningsställets öppenhållande å landsbygden vid förrättningar, som föranleda till större folksamlingar, samt under sön- och helgdagar utom vid måltider åt spisande gäster; och

7:o) att kommunalmyndigheterna måtte medgifvas högsta möjliga rätt att fort och verksamt ingripa, när medgifna eller eljest förefintliga rättigheter missbrukas.

Stockholm i januari 1898.

W. Styrlander.